

**KNNV (Koninklijke Nederlandse
Natuurhistorische Vereniging) Vereniging
voor veldbiologie**
Afdeling Oost-Achterhoek
Opgericht 29 april 1918

Secretariaat:
Savornin Lohmanstraat 12
7103 GW Winterswijk
Tel. 06-20120995

Internet: oost-achterhoek.knnv.nl
E-mail: secretaris@oost-achterhoek.knnv.nl
IBAN: NL84RABO012.14.65.241
BIC RABONL2U
www.facebook.com/knnvoostachterhoek
Twitter: @knnv_oa

Gagea 168

(APRIL, MEI, JUNI, JULI 2023)

ERELID

Ed Grotenhuis

BESTUUR

Voorzitter

Sjef Lommen

Lichtenvoordsestraatweg 18
E-mail: voorzitter@oost-
achterhoek.knnv.nl

7121 AC Aalten
Telefoon: 06-12343561

Secretaris

Henk Wiggers

De Savornin Lohmanstraat 12
E-mail: secretaris@oost-
achterhoek.knnv.nl

7103 GW Winterswijk
Telefoon: 06-20120995

Penningmeester, ledenadministrateur en webmaster

Ron Krabben

Kardinaal de Jongstraat 37
E-mail: penningmeester@oost-
achterhoek.knnv.nl

7131 XS Lichtenvoorde
Telefoon: 0544-372612

Natuurhistorisch secretaris

Thea Croese

Kamperweg 7
E-mail: thea.croese@kpnmail.nl

7137 PA Lievelede
Telefoon: 06-14063024

Algemeen bestuurslid en hoofdredacteur Gagea

Ed Grotenhuis

De Eelinkes 28
E-mail: edgrotenhuis@planet.nl

7101 PX Winterswijk
Telefoon: 0543-520714

Algemeen bestuurslid

Casper van Dijk

Goossensweg 2
E-mail: caspervandijk71@gmail.com

7104 AX Meddo
Telefoon: 06-27276613

WERKGROEPEN

Coördinator Werkgroep Natuurbeheer

Hermien Toebes

Vardinkhof 14

E-mail: h.toebes@solcon.nl

7107 BG Winterswijk-Kotten

Telefoon: 0543-538256

Coördinator Werkgroep Mossen

Louis-Jan van den Berg

Van Basten Batenburgstraat 4

E-mail: ljvdberg@upcmail.nl

7131 CC Lichtenvoorde

Telefoon: 0544-372594

Mobiel: 06-11140923

Coördinator Paddenstoelenwerkgroep

Ed Grotenhuis

De Eelinkes 28

E-mail: edgrotenhuis@planet.nl

7101 PX Winterswijk

Telefoon: 0543-520714

Coördinator Insectenwerkgroep

Jan Stronks

Raetmansweg 16

E-mail: janstronx@gmail.com

7106 CD Winterswijk-Ratum

Telefoon: 0543-530483

Coördinator plantenwerkgroep

Louis-Jan van den Berg

Van Basten Batenburgstraat 4

E-mail: ljvdberg@upcmail.nl

7131 CC Lichtenvoorde

Telefoon: 0544-372594

Mobiel: 06-11140923

Inhoud

Voorwoord van de voorzitter	4
Verslag excursie Omgeving Steengroeve te Winterswijk van IVN/KNNV plantenwerkgroep	6
Thema avond Geologie: Planten en dieren schrijven geen boeken	9
Fantastische laatste excursie van dit jaar van de Plantenwerkgroep in herfstkleuren 23 oktober 2022	12
Natuurwerkdag De Haarman in Ratum op 12 november	14
Verslag natuurwerkdag De Elzen in Henxel op 26 november 2022	15
Jaarvergadering 6-3-2023	16
Activiteitenprogramma KNNV/IVN e.a. april, mei, juni, juli 2023	19
Buitengebeuren KNNV, IVN e.a. in de Oost Achterhoek	26

Redactioneel

Gagea is een uitgave van de KNNV afdeling Oost-Achterhoek en verschijnt vier maal per jaar. De doelstelling van het verenigingsblad is het informeren van de leden en donateurs in de breedste zin van het woord om de betrokkenheid te vergroten. De redactie behoudt zich het recht voor te lange stukken in te korten. Anoniem ingezonden stukken worden niet geplaatst.

Gagea 169 verschijnt ± 20 juni. Inleveren copij Gagea 169: Vóór 1 juni bij Ed Grotenhuis.

Opzeggingen lidmaatschap en donateurs

Schriftelijk bij de ledenadministratie van de KNNV afdeling Oost-Achterhoek. Er geldt een opzegtermijn van twee maanden.

Om extra kosten te voorkomen, streven wij ernaar de contributies met behulp van een machtiging geautomatiseerd te laten betalen.

CONTRIBUTIE

	(per 01-01-2022)		
Leden	€ 31,00 per jaar	Huisgenootleden	€ 10,00 per jaar
Donateurs	€ 26,00 per jaar (minimum)	Jeugdleden	€ 15,00 per jaar

Beste leden,

Sinds maandag 6 maart jongstleden mag ik mij voorzitter noemen van de KNNV in de Achterhoek. Voor mij start nu ook een periode van nadere kennismaking met de KNNV en al zijn/haar activiteiten.

Ik wil Ed Grotenhuis nogmaals bedanken voor al hetgeen hij voor de KNNV heeft gedaan en alvast dank dat hij deel blijft uitmaken van het bestuur. Zijn kennis van zaken en ervaring als voorzitter kunnen we heel goed binnen de vereniging gebruiken. Ik dank het huidige bestuur voor het vertrouwen dat ze in mij gesteld hebben om als voorzitter van jullie vereniging aan de slag te gaan.

Mijn kennis van boom, plant en dier is zeer beperkt, ik laat me dan ook graag informeren door iedereen die daar wel kennis en weet van heeft. Het afgelopen jaar heb ik al enige kennis en inzicht mogen opdoen in mijn functie als voorzitter van de

IVN afdeling Oost-Achterhoek. Het feit dat KNNV in persoon dezelfde mensen voor penningmeester en secretaris heeft helpt mij in het snel kennis maken met de KNNV en vergemakkelijkt het inzicht in de bezigheden en mogelijkheden van beide verenigingen om samen zaken op te pakken.

De wereld waar ik vandaan kom is het onderwijs. Ik heb 43 jaar in het voortgezet onderwijs gewerkt als docent economie en de laatste 20 jaar als leidinggevende van verschillende middelbare scholen. Ik ben gestart in Weert en ik heb als rector 6 jaren gewerkt in Zierikzee op Schouwen-Duiveland en de afgelopen 6 jaren was ik rector van het Gerrit Komrij college te Winterswijk en nu dus sinds een tweetal jaren met pensioen.

Mijn roots (en dat hoor je als je mij hoort praten) liggen in Limburg. Noord-Limburg, Sevenum, bij Venlo om heel precies te zijn. In mijn opvoeding kreeg ik van mijn ouders de boodschap mee dat je ook een bijdrage hebt te leveren in de gemeenschap waarin je werkt en woont. Veel dingen die mijn ouders mij hebben verteld ben ik vergeten, echter dit niet.

Vele jaren ben ik als lid van een harmonie of fanfare verbonden geweest met de muziek en met het bestuurlijke werk hierin. Dat gecombineerd met mijn werk als rector maakt dat ik mag stellen dat ik bestuurlijk gezien voldoende ervaring heb opgedaan om als voorzitter van beide verenigingen te kunnen functioneren.

Tijdens het kennismakingsgesprek met Ed Grotenhuis van KNNV en met Henk Wiggers en Angela Tiggelhoven motiveerde hun gedrevenheid voor de verenigingen mij om me als kandidaat voor het IVN én KNNV voorzitterschap beschikbaar te stellen. Ik vind het dan ook prettig dat ik in de bijeenkomsten die ik tot nu toe heb bijgewoond een warm welkom mocht ervaren.

Zoals gezegd zal ik in het begin vooral mijn oor te luister leggen om te kijken wat er allemaal binnen de vereniging wordt gedaan. Ik zie dat het aantal activiteiten enorm is in aantal en dat het zeer veelzijdig is. Als voorzitter zal ik proberen om aan te sluiten bij jullie enthousiasme voor alles wat in de natuur gebeurt. Jullie weten als geen ander dat de natuur af en toe veel tijd vraagt om alle processen te doorlopen om uiteindelijk een mooi resultaat te kunnen laten zien. Als voorzitter durf ik jullie hiervoor dan ook de nodige rust en tijd te vragen zodat beide verenigingen IVN én KNNV een mooie en zinvolle bijdrage kunnen leveren aan onze natuurlijke omgeving en het respect dat we voor onze natuurlijke omgeving dienen te hebben en waar we trots op kunnen zijn.

Sjef Lommen

CopyService
winterswijk.nl

Weurden 54 - 7101 NL - Winterswijk
tel: 0543-533187 - info@copyservicewinterswijk.nl

- A4/A3 prints in kleur en zwart/wit
- (bouw)tekeningen in kleur en zwart/wit
- grootformaat posters/foto's in full colour
- grootformaat scannen
- briefpapier, visitekaartjes, enveloppen
- bedrukt textiel, bedrijfskleding

Verslag excursie Omgeving Steengroeve te Winterswijk van IVN/KNNV plantenwerkgroep op 8 mei 2022 door Henk Rösken (Stagière Gidsencursus)

Een groep van ongeveer veertien personen is aanwezig, waaronder zes personen van de huidige IVN Natuurgidsenopleiding met een opdracht. Thea Croese geeft een inleiding over het excursie gebied.

Eerst lopen we langs de oehoe-muur. De oehoefamilie laat zich niet zien. De locatie van het nest op de noordwand van groeve 2 wordt aangeduid. Daarna lopen we verder door. De oorspronkelijke bedoeling was om de blauwe graslanden in de Willink Weust te bezoeken, maar voor de rust van de oehoe werd geen toestemming gegeven door Staatsbosbeheer.

Op het tussenpad tussen groeve 2 en groeve 3-4, vertel ik over het ontstaan van deze Muschelkalklaag en het ontstaan van de Steengroeve. Aan de hand van een kaartje laat ik zien waarom dit gedeelte van Winterswijk, op de rand van het Oost-Nederlands plateau, de mozaïekvloer van Nederland wordt genoemd. Bij de overgang van het Perm naar het Trias is er sprake geweest van een uitstervingsgolf. In de tijd van de vorming van deze muschelkalk was er weer leven, gezien de fossiele vondsten (pissebed, schelpen, fossiele loopsporen van kleine sauriërs en zwemsporen van visachtigen, enz.). Deze plek bevond zich

toentertijd ter hoogte van het huidige Saudië Arabië, aan de rand van de Thetuszee, een soort lagune. Er heerste een warm woestijnklimaat. Gedurende miljoenen jaren heeft die kalkafzetting plaats gevonden door algenmatten. Het grijze gesteente dat we in de groeve zien, bestaat dus uit kalk in verschillende hardheidsgraden. Door de werking van tektonische platen en de wisselende weersinvloeden zijn er allerlei lijnen en kleuren in de wanden zichtbaar. Deze kalklaag (3 km lang en 500 m breed) is ooit omhoog geduwd door een zoutpilaar. Door die eerder genoemde tectonische bewegingen zijn vele verschillende aardlagen uit verschillende perioden zowel horizontaal als verticaal door elkaar geraakt. In de laatste perioden zijn die lagen afgeschuurd door landijs (voorlaatste ijstijd) en bedekt met dekzanden. Rond 1850 is de kalklaag ontdekt en pas in 1932 is begonnen met de exploitatie. In groeve 3 en 4 wordt de kalksteen in grote brokken met vrachtwagens naar de fabriek gebracht. Daar wordt de kalksteen vermalen tot vulstof. Ik laat hierbij een flesje met kalkpoeder rondgaan. Sibelco, eigenaar van de groeve, gebruikt de kalk o.a. als vulstof voor het zoab-asfalt, als landbouwkalk en als drager voor insecticiden en medicijnen. Dat de natuur bovenop deze miljoenen jaren oude aardlagen een bijzondere habitat met zich meebrengt is niet verwonderlijk. De Willink Weust is niet voor niets een Natura 2000 -gebied.

Daarna was het de beurt aan Hans Ligtenbarg. Het gebied grenzend aan de groeve heet Willink Weust, een Natura 2000 gebied. De Willinkbeek ontspringt in Duitsland en loopt langs dit gebied. Het water in de Willink Weust vond zijn weg

door een oud greppelstelsel, gegraven om het land droger te maken. Hans laat een kaartje zien van het gebied. Hij vertelt iets over de blauwgraslanden en het belang van kwelwater voor de diverse flora.

Thea laat daarna meteen een bijzonder plantje van deze habitat zien: heelkruid, een schermbloemige. Bloempje wit en bolvormig. Het blad blijft in de winter groen. Verder nog de agrimonie, een kruidachtige van de rozenfamilie. Gele

bloementros.

Fred Bos vertelt veel over al die verschillende planten die we tegenkomen. Zijn enorme kennis en enthousiasme is aanstekelijk. We volgen de berm langs de Steengroeveweg (kant van oehoe nest) en vinden diverse plantjes. (zie bijgevoegde lijst) Aan het eind vertellen 4 aspirant gidsen (Judith Kuppens, Suzan v Nieuwkoop, Ellen van de Adel en Wilma Leeuwenburgh over de rode, witte, gele dovenetel en de donkerpaarse bosandoorn. Er is mooi getekend en geverfd of de plantjes zijn gedroogd om het geheel aanschouwelijk te maken. Om de beurt vertellen de dames over “hun” specifieke plant die allen tot de familie der lipbloemigen (Lamiaceae) behoren.

Na deze uitleg liepen we langs de andere bermzijde terug, nog veel meer planten ontdekkend. Daarna, op aanraden van Fred, zijn we nog even naar een zijweggetje van de Adamskampweg, achter steengroeve 1 gegaan, om nog meer planten te zoeken. Ook deze plantennamen staan op onderstaande lijst.

Het was een zeer leerzame excursie. Wat betreft geschiedenis van de Steengroeve en omliggend natuurgebied, de uitgebreide bespreking van diverse lipbloemigen, maar uiteraard vooral de veelheid aan planten die op een betrekkelijk klein stuk gevonden zijn.

Ten slotte:

Ik heb deze stage als zeer leerzaam en waardevol ervaren door de grote kennis van Thea en Fred. Vooral het verband tussen ondergrond en de daarop bevindende planten en bomen was voor mij een openbaring. Door deze ervaringen kijk je gericht naar de natuurlijke omgeving. Ik dank de plantenwerkgroep IVN/KNNV voor de gastvrijheid en haar enthousiasme.

Henk Rösken

Thema avond Geologie 29-11-2022: Planten en dieren schrijven geen boeken

Zo'n 25 personen verzamelden zich in het comfortabele zaaltje van de Zonnebrinkkerk in Winterswijk. De verwachtingen zijn hoog gespannen. De spreker van deze avond is niemand minder dan Nico Willemse. Dat is een bekende naam in Winterswijk omdat hij een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van enkele toonaangevende publicaties over de geologie van Winterswijk. Want de bodem van Winterswijk is bijzonder interessant. Maar dat is niet het onderwerp van deze themabijeenkomst.

Nico neemt ons vanavond mee naar de wereld van de geologie en paleo-ecologie. De mens heeft in de korte tijd dat ze op aarde is een omvangrijke invloed uitgeoefend op de ecosystemen, zo groot dat de 'natuurlijkheid' van het landschap in het geding is. Maar 'natuurlijkheid', 'biodiversiteit' en 'instandhouding' zijn begrippen die alleen zeggingskracht hebben als we de natuur in het hier en nu vergelijken met die in het verleden. Daarbij moeten we in acht nemen dat ons mensbeeld en met name het christelijk mensbeeld bepalend is voor hoe we kijken naar de natuur. Zijn we er onderdeel van of zijn we de 'kroon op de schepping' en heersen wij over de natuur?

In onze klimaatzone leefden lang geleden 25 soorten zoogdieren, inclusief nijlpaarden, leeuwen en olifanten. Nu zijn er nog 7 over. Als we het over herstel en instandhouding hebben, moeten we dan ook de olifanten en de nijlpaarden terug laten komen? Het is dan ook niet eenvoudig om een beeld te schetsen van het oorspronkelijke ecosysteem, alle was in beweging en alles is in beweging. Door de platentektoniek heeft ons land (Euraziatische plaat) op verschillende plaatsen op onze wereldbol gelegen, daar waar nu Antarctica is, ook ter hoogte van Brazilië en geleidelijk aan noordelijker. Van deze reis die ons land heeft afgelegd zijn diep in de bodem nog de sporen te vinden. De dikke pakken veen, steenkool en bruinkool getuigen nog van een tropische periode met grote bossen. Deze sporen geven ons inzicht in de ecosystemen van toen en mogelijk inzichten die nodig zijn voor de juiste beleidskeuzes in deze tijd van klimaatverandering en overbevolking.

In veenlagen worden veel organische resten bewaard, zoals stuifmeel, zaden en kiezelwieren. Door middel van boren en graven worden daarvan monsters verzameld die door analisten microscopisch worden onderzocht. Dit geeft een beeld van de vegetatie van toen.

Een andere methode is de koolstofdatering, ofwel de C14-datering waarmee de ouderdom van organisch materiaal wordt bepaald door het verval te meten tussen de stabiele koolstof en de koolstof -14. Ook vormen de jaarringen van bomen een nauwkeurige aardklok die inzicht geeft in het klimaat ten tijde van de groei van de

boom. Door deze “jaarring-foto’s” van heel veel oude bomen uit o.a. archeologische opgravingen aan elkaar te leggen is er een beeld van het klimaat over 6 à 7 duizend jaar terug gevormd. Dikke of dunne ringen zeggen iets over de droogte en de hoeveelheid regen.

Planten en dieren hebben hun geschiedenis in de bodem geschreven, de bodem is een groot archief dat ons met de juiste middelen over een heel lange tijd terug laat kijken. Zo geeft de Winterswijkse steengroeve een prachtig beeld van het herstel van het ecosysteem na de massa-extinctie in het Trias. De gegevens uit de bodem worden gebruikt bij het maken

van risicoanalyses voor bijvoorbeeld overstromingen. Het beleid, zoals de berekening van de hoogte van de dijken wordt gebaseerd op de incidentie van grote overstromingen in het verleden.

Waar de mens verschijnt sterven de grote dieren uit. Is er een causaal verband? Daar zijn de wetenschappers het nog niet over eens.

En wat was de invloed van mensen op de omvang van de bossen? Die is immens geweest. In de natuur komt vuur voor, waardoor de bossen vernieuwen. Maar hoe passen we daar de door de mens gemaakte vuren in?

De grootste ontbossing vond echter zo'n 5000 à 4000 jaar geleden plaats, ten behoeve van huisvesting en landbouw. En gaat nog steeds door.

Geologie en paleo-ecologie geven ons inzicht in de evolutionaire processen van het leven op aarde en dat helpt ons om te verhouden tot de grote veranderingen die door de 'soort' mens zijn veroorzaakt. De aarde zelf redt het wel, maar of de menselijke soort het over lange termijn redt is de vraag.

Deze boeiende avond geeft stof tot nadenken.

Hillie van de Peppel

BOOMVERZORGING GELDERLAND MET GEVOEL VOOR UW BOOM

Boomverzorging Gelderland
Constantijn Schreiber

Vredenseweg 108
7101 LS Winterswijk

06 - 81182121
info@boomverzorging-gelderland.nl
www.boomverzorging-gelderland.nl

- boomverzorging
- hout versnipperen
- stobben frezen
- boomveiligheidscontrole

Fantastische laatste excursie van dit jaar van de Plantenwerkgroep in herfstkleuren 23 oktober 2022

9 personen hebben deelgenomen aan deze excursie, waaronder 4 gidsen van IVN, 2 personen van de huidige IVN Gidsencursus, 2 personen die de Wilde plantencursus (1 ook gids) hadden gevolgd dit jaar en 2 andere KNNV-leden. Het Nonnenvan lag er schitterend bij met de herfstkleuren en de eilandjes spiegelen in het water. Een azuurblauwe IJsvogel liet zich even mooi bekijken op een tak. Het leek erop, dat het ven net geschoond was. We vonden geen waterlelies, terwijl 's zomers deze hier volop bloeit. Wel o.a. Drijvend fonteinkruid (met gewrichtje) verderop ook de daarop gelijkende soort (maar dan zonder gewrichtje) nl. Duizendknoopfonteinkruid. Aan de kant Holpijp en Wateraardbei.,

Heidelibellen en een keizerlibel scheerden zich over het water en een Pantserjuffer liet zich goed bekijken. (Het Nonnenvan wordt geïventariseerd op libellen en er blijken veel soorten voor te komen.) Op de hoge oever van het ven ligt het grind aan de oppervlakte.

Aan de voet van de nat-drooggradiënt vinden we weer veel Moeraswolfsklauw. Aan de rand van het oude bosje bloeit de

Vossenbes in grote plakken in het zonnetje.

Op het schraalland/heidestuk noordelijk van de spoorbaan vonden we nog een aantal leuke soorten terug op het stuk waarvan we weten dat het zeer soortenrijk is ondanks dat het nogal laat in het jaar was. Naast Veldrus, Tormentil, Dopheide en Stuikheide met groen en oranje oplichtende plakken Veenmos en grote donkere bulten Haarmos vonden we o.a. Moeraswolfsklauw, Dwergzegge en

Kleine zonnedaauw op kale plekken. Oude bloeihalmen van Gevlekte orchis staan in dit stukje dicht opeen tussen het Pijpestootje, Trekrus en heide. In het stuk, dat er uitziet als langer niet geplagd vonden we ook de Rijsbes, met de blauwgrijze bladeren (geen bes gezien).

Op het nog niet zo lang geleden afgeplagde stukje aan de Blankersweg vinden we vooral akkeronkruiden o.a. Hanepoot, We

determineren Zwarte nachtschade, Gewone Spurrie, Hoge- en Canadese-fijnstraal. Maar ook vinden we de vochtminnende Moerasdroogbloem, Bleekgele

droogbloem en Moeraskers. Op het eerste gezicht leek dit een vrij kaal en oninteressant stuk, maar bij nader inzien is er al een behoorlijke soortenrijkdom. Wie weet verschijnen hier op den duur nog leuke soorten van heischrale vegetaties.

Toelichting op het gebied.

Het gebied Borkensebaan en Nonnenvan van Het Gelders Landschap en kastelen ligt in de punt van een grote slenk uit het Salien (ijstijd), Daardoor zijn in de ondergrond grinden en zanden te vinden, die toentertijd zijn meegevoerd. Deze komen aan de oppervlakte bij het Nonneven, maar zijn over het algemeen bedekt door holocene dekzanden en venen. Het Nonneven is gegraven voor het zand dat gebruikt werd voor de aanleg van de spoorlijn rond 1880 (bron Bernard Harstenkamp).

Volgens een kaart van 1813 is het gebied vooral woeste grond met heide, veen en struwelen. Het natuurgebiedje aan weerszijden van de Borkense Baan is volgens de kaarten van Topotijdreis altijd bos en heide gebleven (uitgezonderd het Nonneven dan). Rond 1990 was vooral dichtgegroeid/bebost en ongeveer 15(?) jaar geleden zijn de opslag en bomen verwijderd in het gebied ten zuidwesten van de spoorlijn en op de lage delen van het deel ten noorden van de spoorbaan. Gedeeltelijk zijn er stukken afgeplagd. De laatste jaren zijn er nog nieuwe stukken geplagd aan de Blankersweg, waarvan we ook een stukje hebben bezocht.

Thea Croese

<p>Ontwerp Advies Aanleg Onderhoud Renovatie Groenvoorziening</p> <p>Hoveniersbedrijf Bluiminck</p> <p>Van Eedenstraat 11 7131PM Lichtenvoorde T: +31 (0)544 373953 F: +31 (0)544 379340 www.Bluiminck.nl info@Bluiminck</p> <p>Voor: Particulieren Bedrijven Instellingen</p>	 <p>Timmermans & Mulder BLOEMENSPECIAALZAAK • CA DEAU'S Misterstraat 36, Winterswijk, tel. 0543-512403 E-mail: timmermansmulder@hetnet.nl</p>
---	--

Natuurwerkdag De Haarman in Ratum op 12 november

Het heide terreintje van de Haarman is een prachtig gebiedje waar de opslag de afgelopen jaren weer flink is gegroeid.

De poel staat door de droge zomer nog droog, dus dat scheelt dat we geen laarzen aan hoeven te doen.

We gaan nu parkeren bij fam. Toebes, Ratumseweg 52. Dat is een afrit eerder als je vanaf de dwarsweg komt. Kijk wel even dat je de auto/fiets zo parkeert dat de bewoners geen last van ons hebben. (Dan mogen we vast nog een keer komen). We hoeven dan niet dat grote maisveld over te steken. En zijn wat dichterbij.

Voor het eerst de nieuwe aanhangwagen meegenomen.

Erg veel mensen hadden een halve dag aangegeven vandaar dat we er voor iedereen een halve dag van hebben gemaakt.

Het weer was zonnig. De morgen is zeer voorspoedig verlopen. We zijn flink opgeschoten.

Verslag natuurwerkdag De Elzen in Henxel op 26 november 2022

Het lastige deze keer was dat ik tot woensdag alleen maar afmeldingen kreeg en in gedachten zag ik me daar in mijn uppie staan. Maar gelukkig kwam daar van af donderdag middag verandering in en waren we er uit eindelijk met twaalf mensen. De mensen waren er al vroeg en waren al om half 10 aan de slag. Zoals meestal ging het vandaag weer om opslag te verwijderen. Nou, er was genoeg te doen. Rond 10.45 koffie met speculaas om rond 11 uur weer verder te gaan. Er werd enorm hard doorgewerkt; het weer zat mee; droog en ca 9°. Kwart over twaalf konden we zeggen: Het is klaar en na alles weer gecontroleerd te hebben en ingepakt ging iedereen om half een naar huis. Een hele mooie nuttige dag.

Jaarvergadering 6-3-2023

Onze jaarvergadering werd door ca 20 leden bezocht. Op deze vergadering werd afscheid genomen van Ed Grotenhuis als voorzitter. Ed kreeg Sjef Lommen is zijn opvolger en stelt zich elders in dit nummer aan u voor. Enkele bijzondere punten:

- Bij het Platform Natuur en Landschap Winterswijk heeft Udo Hassefras na het overlijden van Bernhard Harfsterkamp het voorzitterschap overgenomen. Udo is gebiedsmanager beheereenheid Achterhoek van Natuurmonumenten.
- De statutenwijzigingen met betrekking op de WBTR werd met grote meerderheid aangenomen.
- Ook het concept voor het samenwerkingsplan met het IVN Oost-Achterhoek werd met algemene stemmen aangenomen. Omdat men landelijk nog niet zover is dienen de beide afdelingen wel juridisch en financieel gescheiden te blijven.
- De financiële situatie is goed. Alleen de toegezegde subsidie voor de nieuwe wagen van de werkgroep Natuurbeheer moet nog binnenkomen.

Lageschaar

vaste planten

*Fleurige plantconcepten:
onderhoudsarm, natuurlijk en kleurrijk*

Fleur dansante

PRAIRIE GARDEN

fleur Robuste

Je maakt het natuurlijk met Lageschaar

Activiteitenprogramma KNNV/IVN e.a. april, mei, juni, juli 2023

Algemene informatie activiteiten: Lees deze als u aan een ervan deelneemt.

Excursies

Zie ook de actuele agenda's op: www.ivn.nl/oost-achterhoek, www.knnv.nl/oost-achterhoek, www.ivn.nl/afdeling/noord-midden-achterhoek

Bij elke excursie zullen we niet meer herhalen wat er meegenomen moet worden. Het spreekt vanzelf dat passend schoeisel altijd verstandig is. Afhankelijk van het weer of terrein zijn vaak laarzen en soms regenkleding eveneens handig. Veldgids, kijker, loep e.d. zijn altijd nuttig. Als een excursie langer dan een dagdeel duurt, is een lunchpakket uiteraard zinvol.

NB: Let u a.u.b. goed op teken. Ook in het voor- en najaar zijn deze zeer actief. Bedek uw lichaam zo veel mogelijk met kleding. Stop ook bijv. uw broek in uw sokken en controleer uzelf voor alle zekerheid na een excursie. Deelnemers doen mee op eigen risico.

Waar de excursies starten, is bij de data vermeld. We proberen een beetje te spreiden over de Oost-Achterhoek net zoals het uitkomt. Echter vaak starten we op zaterdagmiddagen vanaf de parkeerplaats bij theater De Storm, Haitsma Mulierweg 11, 7101 BX Winterswijk. Als we carpoolen bij excursies, worden de kosten gedeeld.

De activiteiten voldoen aan de doelstellingen van onze vereniging: Natuurstudie, Natuurbeleving en Natuurbescherming. Hierbij hoort ook bevordering van duurzaamheid en natuur- en milieueducatie.

Lezingen Thema-avonden

Lezingen worden o.a. in Neede of Winterswijk gehouden (Kronekamp of Zonnebrinkkerk).

De kosten voor de lezingen bedragen voor KNNV- of IVN-leden € 3,00, voor niet-leden € 5,00.

Wanneer **Zaterdag 1 April 2023 (nb. nieuwe excursie!)**
Wat KNNV excursie; Geologische excursie Lochemse berg
Plaats Barchem
Vertrek 14.00 uur Parkeerplaats bij de Schoneveldsdijk 4 in Lochem.
(aan de noord (= Lochemse) kant van hotel Bon Aparte)
Terug Ca 17.00 uur
Leiding Gerard Doornbos
Bijzonderheden Het boeiende ontstaan van het landschap en wat je daarvan
nog kunt zien in de bodem van de Lochemse berg. Met de
Achterhoekse geoloog Gerard Doornbos.

Wanneer **Zondag 2 april**
Wat Plantenwerkgroep: Voorjaarsflora; Bosjes Ahaus
Plaats Ahaus Duitsland
Vertrek **10.00 uur:** Per auto verzamelen bij de Storm Haitsma
Mulierweg 11 Winterswijk
Terug Ca 17.00 uur
Leiding (en Fred Bos, Opgave alléén voor IVN- en KNNV-leden; uiterlijk
opgave) 2 dgn. van tevoren bij T. Croese per app of sms naar tel. 06-
14063024.
Bijzonderheden Max 15 p. zie ook de plantenwerkgroep-app! Evt. carpoolen
zelf regelen (via App ?)

Wanneer **Zaterdag 8 April**
Wat KNNV excursie; Op zoek naar de bruine winterjuffer
Plaats Omgeving Winterswijk
Vertrek **11.00 uur:** per fiets/auto. Parkeerplaats van de Storm
Haitsma Mulierweg 11 in Winterswijk.
Terug Ca 15.00 uur
Leiding Rob Lanjouw (0543-522891)
Bijzonderheden Laarzen, camera en insectenapp aanbevelen.

Wanneer **Maandag 10 April (2^e paasdag)**
Wat KNNV excursie; Voorjaarsflora langs de Slinge
Plaats Winterswijk
Vertrek 14.00 uur: P bij de Storm Haitsma Mulierweg 11 Winterswijk
Terug Ca 17.00 uur
Leiding T. Croese.
Bijzonderheden Goed wandelschoeisel aanbevelen, kan glad en modderig
zijn.

Wanneer **Woensdag 12 April**
Wat IVN/KNNV: Themabijeenkomst Bomen en klimaat Spreker: Dirk van de Brink
Plaats 20.00 uur: Natuurpark Kronenkamp, Kronenkamp 14
7161 HE Neede
Einde Ca 22.00 uur

Wanneer **Zaterdag 15 April**
Wat KNNV excursie; Vroege Vogelexcursie
Ellewickerveld/Zwillbrock
Plaats Zwillbrock (D)
Vertrek 8.00 uur: Parkplatz Zwillbrockervenn Vredenseweg.
Terug Ca 10.30 uur
Leiding T. Croese. Graag opgeven per app of sms naar tel. 06-14063024.
Bijzonderheden Per fiets of auto. evt carpoolen zelf regelen

Wanneer **Zondag 16 April**
Wat IVN/KNNV wandeling: Ontluikend voorjaarwandeling
Plaats Harreveld
Vertrek 14.00 uur Nicolaasweg bij de brug over de Veengoot
Harreveld
Einde Ca 16.30 uur.

Wanneer **Zaterdag 29 April**
Wat KNNV excursie; Planten van het Aarninkbos
Plaats Woold
Vertrek 14.00 uur; Verzamelplaats: Parkeerplaats van de Storm
Haitsma Mulierweg 11 in Winterswijk.
Terug Ca 17.30 uur
Leiding Louis Jan van den Berg (tel 06 11140923)
Bijzonderheden Vochtig loofbos

Wanneer **Zaterdag 29 April**
Wat Natuurkickers Fotosafari Vochtige Coulissen
Plaats Aalten
Vertrek Aanvang: 9.00 - 11.00 uur - Aaltense Goor, Aalten
Exacte locatie ontvang je na aanmelding via de mail
Einde Ca 11.00 uur.
Opgave Aanmelden: email natuurkickers.achterhoek@gmail.com
Alleen leden IVN/KNNV (max. 15 personen)

Wanneer **Zaterdag 13 Mei**
Wat IVN/KNNV: Themabijeenkomst : Voedselbos;
Spreker: Dyon Temming
Plaats 14.00 uur: Boerderij "d'Olde Kieft" Kiefteweg 8 7121 LX
Aalten
Einde Ca 16.00 uur

Wanneer **Zaterdag 20 Mei**
Wat Natuurkickers Fotosafari Heideland en Fladderaars
Plaats Neede
Vertrek Aanvang: 9.00 uur bij Needse Achterveld
Exacte locatie ontvang je na aanmelding via de mail
Einde Ca 11.00 uur.
Opgave Aanmelden: email natuurkickers.achterhoek@gmail.com
Alleen leden IVN/KNNV (max. 15 personen)

Wanneer **Zondag 21 Mei**
Op 22 mei is het de internationale biodiversiteitsdag. In het kader daarvan organiseert de KNNV de week van de biodiversiteit. Wij doen dit d.m.v. twee excursies op 21 mei en een op 27 mei.
Wat IVN/KNNV wandeling rond Vennevertlo
Plaats Ratum
Vertrek 14.00 uur Nabij Moezebrinkweg 3 Winterswijk / Ratum. Bij de gemarkeerde ingang van Gelders Landschap
Einde Ca 16.30 uur.

Wanneer **Zondag 21 Mei; Week van de biodiversiteit**
Wat KNNV excursie; Vroege Vogelexcursie Schippersbeek
Plaats Woold
Vertrek 7.00 uur: Kruising Kuipersweg met Borkense baan
Terug Ca 10.30 uur
Leiding Jan Stronks
Bijzonderheden Natuurontwikkelingsgebied rijk aan vogels

Wanneer Zaterdag 27 Mei; Week van de biodiversiteit
Wat KNNV excursie; Fietstocht Borkensebaan
Plaats Woold
Vertrek 14.00 uur; Verzamelplaats: Parkeerplaats van de Storm
Haitsma Mulierweg 11 in Winterswijk.
Terug Ca 17.00 uur
Leiding Ed Grotenhuis
Bijzonderheden Fietstocht over de biodiversiteit van het landschap

Wanneer Zaterdag 3 Juni
Wat Natuurkijkers Fotosafari Bloemrijk weiland
Plaats Beltrum
Vertrek Aanvang: 7.00 uur bij de Grevengracht, Beltrum
Exacte locatie ontvang je na aanmelding via de mail
Einde Ca 9.00 uur.
Opgave Aanmelden: email natuurkijkers.achterhoek@gmail.com
Alleen leden IVN/KNNV (max. 15 personen)

Wanneer Zondag 4 Juni
Wat KNNV/IVN Plantenwerkgroep, Hagenbeek
Plaats Barchem
Vertrek 14.00 uur: Parkeerplaats Flierdijk Barchem
Terug Ca 17.00 uur
Leiding (en opgave) Fred Bos/T. Croese. Opgave uiterlijk 2 dgn. van tevoren bij T.
Croese per app of sms naar tel. 06-14063024.
Bijzonderheden Max 15 p. allèen voor IVN- EN KNNV-leden; zie ook de
plantenwerkgroep-app! Evt. carpoolen zelf regelen (via App
?) route: in Barchem Beukenlaan en Larikslaan volgen ,
daarna Flierdijk rechts Parkeerplaats bij het Hagenbeek

Wanneer Zondag 11 Juni
Wat KNNV/IVN Plantenwerkgroep, Heischrale graslanden
Plaats Lievelede
Vertrek 14.00 uur: Parkeerterrein achter NS- en busstation Lievelede
Terug Ca 17.00 uur
Leiding (en opgave) Fred Bos/T. Croese. Opgave uiterlijk 2 dgn. van tevoren bij T.
Croese per app of sms naar tel. 06-14063024.
Bijzonderheden Max 15 p. allèen voor IVN- EN KNNV-leden; zie ook de
plantenwerkgroep-app! evt carpoolen zelf regelen (via App ?)

Wanneer **Zaterdag 17 Juni**
Wat KNNV excursie; Vlinderexcursie Beerninkhoek
Plaats Ratum
Vertrek 11.00 uur: Kruising Kremersweg, Scholtemaatweg en Moezenbrinkweg
Terug Ca 13.30 uur
Leiding Jan Stronks
Bijzonderheden Mooie locatie voor bosvlinders.

Wanneer **Zondag 18 Juni**
Wat IVN/KNNV wandeling Hagenbeek; Natuur ontwikkelingsgebied Biodiversiteit in vochtig Hooiland
Plaats Barchem
Vertrek 14.00 uur Beukenlaan en Larikslaan volgen. Daarna Flierdijk rechts parkeerplaats bij het Hagenbeek te Barchem
Einde Ca 16.30 uur.

Wanneer **Donderdag 29 Juni**
Wat Natuurkijkers Kennisavond Natuurfotografie
Plaats Eibergen
Vertrek Aanvang: 19.30 uur. Prijs: €5,- = incl. koffie/thee Kruidenhof te Mallum, Mallumse Molenweg 39, Eibergen
Einde Ca 22.00 uur.
Opgave Aanmelden: email natuurkijkers.achterhoek@gmail.com Alleen voor deelnemers van fotosafari's 2e kwartaal"

Wanneer **Vrijdag 30 Juni t/m 2 juli**
Wat KNNV/IVN Plantenwerkgroep; 3-daagse excursie Govelin (D) in het kleinschalige landschap, met accent op Roggelelie Govelin (D)
Plaats
Vertrek 10.00 uur per auto verzamelen bij de Storm Haitsma Mulierweg 11 Winterswijk. Evt. carpoolen zelf regelen (via App ?) adres volgt bij opgave
Leiding (en opgave) Fred Bos, Opgave uiterlijk 1 week van tevoren bij T. Croese per app of sms naar tel. 06-14063024.
Bijzonderheden Max 15 p. allèen voor IVN- EN KNNV-leden; zie de plantenwerkgroep-app! Kamperen is mogelijk ter plekke, of zelf een hotel boeken.

Wanneer Zaterdag 8 Juli
Wat KNNV excursie; Insectenwereld rondom de beek
Plaats Ratum
Vertrek 11.00 uur: per fiets/auto. Parkeerplaats van de Storm
Haitsma Mulierweg 11 in Winterswijk.
Terug Ca 13.30 uur
Leiding Rob Lanjouw (0543-522891)
Bijzonderheden Laarzen, camera en insectenapp aanbevelen.

Wanneer Zaterdag 15 Juli
Wat KNNV/IVN Plantenwerkgroep Aardewerk de Stegge;
Rondleiding inventariseren en planten determineren.
Plaats Kotten
Vertrek 14.00 uur: Aarde-Werk de Stegge Geessinkweg 3, 7107 AR
Kotten
Terug Ca 17.00 uur
**Leiding (en
opgave)** Gea/Thea; Opgave uiterlijk 2 dgn. van tevoren bij T. Croese
per app of sms naar tel. 06-14063024.
Bijzonderheden Max 15 p. allèen voor IVN- EN KNNV-leden; zie ook de
plantenwerkgroep-app! evt carpoolen zelf regelen (via App ?)

**Kijk voor ons
nieuwste aanbod op
www.rgomakelaars.nl**

Wilhelminastraat 7 Winterswijk
tel. 0543 - 53 18 80
www.rgomakelaars.nl

Buitengebeuren KNNV, IVN e.a. in de Oost Achterhoek

Een overzicht van de excursies van KNNV / IVN en anderen in Oost Achterhoek. *Voor de excursies van de Stichting Marke Vragender Veen, Natuurmonumenten en Gelders Landschap moet worden betaald. Voor de andere excursies is een vrijwillige bijdrage welkom.*

Excursieprogramma KNNV/IVN e.a. voor april, mei, juni, juli 2023

April 1	zaterdag	14:00 u	KNNV Geologische excursie Lochemse berg Barchem.
2	zondag	10:00 u	IVN/KNNV plantenwerkgroep Voorjaarsflora bosjes Ahaus.
8	zaterdag	11:00 u	KNNV Op zoek naar de bruine winterjuffer in omgeving Winterswijk.
10	maandag	14:00 u	KNNV Voorjaarsflora langs de Slinge in Winterswijk.
12	woensdag	20:00 u	IVN/KNNV Themabijeenkomst in Neede over bomen en klimaat Spreker: Dirk van de Brink.
15	zaterdag	08:00 u	KNNV Vroege Vogelexcursie Ellewickerveld/Zwillbrock.
16	zondag	14:00 u	IVN Ontluikend voorjaarswandeling Harreveld.
29	zaterdag	14:00 u	KNNV Planten van het Aarninkbos in 't Woold.
29	zaterdag	09:00 u	Natuurkiekers KNNV/IVN Fotosafari vochtige coulissen in Aalten.
Mei 13	zaterdag	14:00 u	IVN/KNNV Themabijeenkomst in Aalten over het voedselbos. Spreker: Dyon Temming.
20	zaterdag	09:00 u	Natuurkiekers KNNV/IVN Fotosafari heideland en fladderaars in Neede.
21	zondag	14:00 u	IVN wandeling Vennevertlo in Ratum.
21	zondag	07:00 u	KNNV Vroege Vogelexcursie Schippersbeek in 't Woold.
27	zaterdag	14:00 u	KNNV Fietsexcursie Borkensebaan 't Woold.
Juni 3	zaterdag	07:00 u	Natuurkiekers KNNV/IVN Fotosafari bloemrijk weiland in Beltrum.
4	zondag	14:00 u	Plantenwerkgroep IVN/KNNV Hagenbeek Barchem.
11	zondag	14:00 u	Plantenwerkgroep IVN/KNNV Heischrale graslanden in Lievelede.
17	zaterdag	11:00 u	KNNV Vlinderexcursie Beerninkhoek Ratum.
18	zondag	14:00 u	IVN wandeling Hagenbeek Barchem.
29	donderdag	19:30 u	Natuurkiekers KNNV/IVN Kennisavond Natuurfotografie in Eibergen.
30	vrijdag	10:00 u	Plantenwerkgroep IVN/KNNV 3-daagse plantenexcursie in Govelin (D) van 30 Juni t/m 2 juli.

Juli 8 zaterdag 11:00 u KNNV Insectenwereld rondom de beek in Ratum.
15 zaterdag 14:00 u Plantenwerkgroep IVN/KNNV Aarde-Werk de
Stegge in Kotten.

<u>Inlichtingen:</u>	KNNV afdeling Oost-Achterhoek	Nadere gegevens zie programma elders in de Gagea.
	IVN- wandelingen	André Hendriks, 0544-352043 of www.ivn.nl/oost-achterhoek . Aanvang IVN-wandelingen: 14:00 uur.
	SMVV (Stichting Marke Vragender Veen)	Opgave VVV Lichtenvoorde of via excursie@vragenderveen.nl De excursies starten op de parkeerplaats van Beneman, tegenover de kerk in Vragender. Website: www.vragenderveen.nl
	Floron	Info: Louis-Jan van den Berg, tel 0544-372594. Alleen op de excursiedag 06-11140923.
	Natuurmonumenten	Kijk voor informatie op de website: www.natuurmonumenten.nl/activiteiten
	Geldersch Landschap	Informatie via de website www.glk.nl Kijk daar bij "Evenementen".

www.boekhandelkramer.nl

**vandaag besteld
morgen gratis in huis!**

Ondergetekende,

Naam: Voorletters:
(O man / O vrouw) *

Adres:.....

Postcode: Woonplaats:

Telefoon: Giro / Bank nr.:

E-mail adres: Geboortedatum:

Geeft zich op als:

Lid (€ 31,00/ jaar)

Huisgenootlid (€ 10,00/ jaar)

Donateur (minimaal € 26,00/ jaar) *

Heeft kennis van/ belangstelling voor

.....

Hierbij machtig ik de penningmeester van de KNNV Oost-Achterhoek om

mijn contributie/donatie van mijn bankrekening
af te schrijven

Aanmelding d.d.:

Handtekening: